

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

13 maart 2001

GEDACHTEWISSELING

met de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking, over de stand van zaken aangaande de heroriëntatie van het Vlaams beleid inzake ontwikkelingssamenwerking

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Johan Weyts**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Johan Weyts ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete, Miel Verrijken ;

de heren Peter De Ridder, Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Paul Van Grembergen.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs,

mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen.

INHOUD

Blz.

I.	Inleidende uiteenzetting door de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking	4
II	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	6
	II.1 Tussenkomsst van de heer Eloi Glorieux	6
	II.2 Tussenkomsst van de heer Freddy Sarens	6
	II.3 Tussenkomsst van de heer Paul Van Grembergen	7
	II.4 Tussenkomsst van de heer Karim Van Overmeire	8
	II.5 Tussenkomsst van de heer Johan Weyts	8
	II.6 Tussenkomsst van de heer Miel Verrijken	9
	II.7 Tussenkomsst van de heer Stefaan Platteau	10
	II.8 Tussenkomsst van de heer Luc Van den Brande	10
	II.9 Aanvullende tussenkomsst van de heer Eloi Glorieux	12
III.	Antwoorden van de minister	13
	Bijlage : Nota aan de Vlaamse regering betreffende het beleid rond internationale samenwerking en solidariteit	18

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op datum van 18 januari 2001 van gedachten gewisseld over de stand van zaken m.b.t. de door minister Bert Anciaux tijdens de bespreking van de begroting 2001 aangekondigde heroriëntatie van het Vlaams beleid inzake ontwikkelingssamenwerking tot een beleid van samenwerkingsontwikkeling. Naar aanleiding van deze discussie formuleerden diverse commissieleden tevens de intentie om het Vlaams ontwikkelingssamenwerkingsgebeuren op een meer methodische en systematische manier te gaan opvolgen.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER BERT ANCIAUX, VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, JEUGD, BRUSSELSSE AANGELEGENHEDEN EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Minister Bert Anciaux : Mijnheer de voorzitter, collega's, het is nuttig en belangrijk om met deze commissie op regelmatige basis te overleggen over het uittekenen en de uitbouw van een Vlaams beleid inzake ontwikkelingssamenwerking, gezien respectievelijk de op til staande hervormingen binnen de Vlaamse Gemeenschap en de communautaire afspraken rond de overheveling van belangrijke delen van ontwikkelingssamenwerking van het federale niveau naar de gewesten en gemeenschappen. Het ogenblik lijkt dan ook gekomen om de bakens uit te zetten voor een gedegen en breed gedragen nieuw Vlaams internationaal samenwerkingsproject.

Mijn uitgangspunt bij dit alles is een harde vaststelling : bijna vijftig jaar voluntaristisch ontwikkelingssamenwerkingsbeleid heeft niet geleid tot de structurele hervormingen die de onevenwichten tussen Noord en Zuid kunnen wegwerken. Ik heb eerbied voor de inzet en het idealisme van diegenen die al decennia met deze zaak bezig zijn, maar deze kern van geëngageerden is altijd een kleine minderheid geweest. Vandaag moeten we het dan ook over een andere boeg gooien. We hebben daar de mogelijkheden toe.

Het betreft hier zeker ook geen gemakkelijksoplossing. Vlaanderen zou er zich immers ook gemakkelijk van af gemaakt kunnen hebben. Gezien we momenteel nog niet echt veel geven, zou het gemakkelijk zijn om indrukwekkende stijgingspercentages voor te leggen : een beetje extra geld zou daartoe al volstaan. Dat zou misschien wel het eigen geweten sussen, maar op die manier zouden

we ten gronde niets oplossen. We kiezen voor de moeilijkere weg, en voor een inhoudelijke vernieuwing.

Er moet een echt horizontaal beleid komen : elk departement, elke minister, elke commissie en het volledige parlement moeten op basis van hun activiteiten, middelen, knowhow en structuren voortdurend nagaan wat ze kunnen doen om de internationale samenwerking met het Zuiden te bevorderen. Het gaat hier dus niet louter om een financiële operatie. In cijfers uitgedrukt evolueert de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking van 250 à 350 miljoen frank in 2000 naar 750 miljoen frank in 2001. Die budgetverhoging is goed, maar we moeten verder gaan dan een loutere financiële verbintenis om per ministeriële begroting 10 percent van de internationale middelen te heroriënteren naar internationale samenwerking. Het kan niet dat elke minister zijn of haar 10 percent besteedt zoals hij of zij dat wil. Zulks zou in geen enkel opzicht bijdragen tot het verbreden van het politiek en maatschappelijk draagvlak. Alle initiatieven moeten passen in een globaal plan. Over dat plan onderhandelt de minister van Ontwikkelingssamenwerking met de partners in het Zuiden. Dat moet gebeuren op basis van de desiderata van het Zuiden, en niet op basis van onze behoeften. En er moet echt worden samengewerkt met de departementen in het Zuiden. Het mag dus geen eenrichtingsverkeer van Noord naar Zuid zijn.

In 2001 blijft de absolute prioriteit Zuid-Afrika. De directe samenwerking die we in 2000 begonnen zijn, willen we daar verder uitbouwen. In februari starten we onderhandelingen met het Zuid-Afrikaanse Financial Department, dat de internationale samenwerking en solidariteit met het land coördineert. Het Financial Department maakt zelf een plan op, op basis van de eigen noden en verwachtingen. Het overleg zal gaan over de wijze waarop wij aan de uitvoering van dat plan kunnen meewerken. De wensen van die mensen, en niet onze behoeften, staan centraal. De minister van Ontwikkelingssamenwerking zal met hen overleggen. Nadien zal met alle Vlaamse ministers onderzocht worden hoe hun financiële inbreng in dat globale kader kan worden ingepast. Bovendien zal er – en daarin resideert de echte meerwaarde van het horizontaal beleid – naast deze financiële inspanningen ook een politiek van reële samenwerking worden ontwikkeld.

Er zal een echte politiek van samenwerking tussen hun departementen en de onze (bijvoorbeeld de respectievelijke departementen Leefmilieu, Huisvesting en Welzijn) worden gevoerd. Ze moeten

uitwisselingsprojecten uitbouwen, zodat zij leren van onze knowhow, en wij van hun ervaringen. Het is daarbij echt niet de bedoeling dat de Vlaamse departementen zouden gaan optreden als controlerende instantie voor de projecten ter plaatse. Dat zou te pretentieus en te bevoogdend zijn. Er komt overleg, maar we werken op basis van vertrouwen, op basis van een echt partnership, op basis van de doelstellingen van Zuid-Afrika zelf. De samenwerking verloopt m.a.w. van departement tot departement, en niet project per project. Elk regeringslid en ook elke commissie van het parlement zullen in dit systeem hun verantwoordelijkheid ten overstaan van het Zuiden moeten opnemen, terwijl de coördinatie bij de minister van Ontwikkelingssamenwerking berust. Deze collectieve verantwoordelijkheid is een reële meerwaarde ten overstaan van de klassieke aanpak. Het politiek en maatschappelijk draagvlak wordt er immers veel breder door.

Ook de bevolking moet veel meer worden betrokken bij de constante dialoog over internationale samenwerking en solidariteit. Een belangrijk deel van de middelen van de minister van Ontwikkelingssamenwerking zal daarom gaan naar samenwerkingsverbanden (onder de vorm van convenanten) met de gemeenten. Dit beleid naar de gemeenten toe zou tegen einde februari van dit jaar voldoende geconcretiseerd moeten zijn om geoperationaliseerd te kunnen worden. Duidelijk is in elk geval dat de gemeenten een beleidsvisie zullen moeten ontwikkelen inzake internationale samenwerking. Het procesmatige zal daarin even belangrijk moeten zijn als het concreet-inhoudelijke gegeven. In de eerste plaats zullen we de gemeenten vragen met de hele bevolking – eventueel via hoorzittingen – een echt debat over ontwikkelingssamenwerking en samenwerkingsontwikkeling aan te gaan. Dat is even belangrijk als de inhoudelijke samenwerking zelf. Het beleid moet worden gesteund door de bevolking zelf (en dus niet meer alleen door de huidige kleine kernen van idealisten), en moet een agendapunt worden van alle gemeenteraden. Mijns inziens komt het de Vlaamse Gemeenschap niet toe te zeggen welke projecten de gemeenten met het Zuiden moeten uitbouwen. Wel kan er, daar waar er terzake nog geen traditie bestaat, een aanzet gegeven worden om zich op de geografische prioriteiten van Vlaanderen te richten. We kunnen daarover minstens discussiëren met de gemeenten. De prioriteit voor 2001 blijft Zuid-Afrika. Zuid-Afrikaanse dorpen willen misschien samenwerken met Vlaamse gemeenten. Als men echter verkiest om elders projecten uit te bouwen omwille van, bijvoorbeeld, de aanwezigheid van een uit de gemeente afkomstige pater of non

(zoals dat traditioneel nogal vaak voorkomt), dan kan dat vanzelfsprekend ook. Ik vraag wel dat men dit dan tot een voorwerp van publiek debat in de gemeente maakt, zodat het draagvlak wordt verruimd.

Ik wil daarbij ook gerust erkennen dat we deze twee nieuwe pistes – horizontaal beleid en beleid naar de gemeenten toe – enkel en alleen kunnen ontwikkelen, omdat we in Vlaanderen voorlopig nog niet echt ver staan. Deze dubbele heroriëntatie zal echter een veel breder draagvlak opleveren. In dat opzicht gaat het hier duidelijk om een opportuniteit die we niet mogen laten liggen.

Een ander – uiterst actueel – onderwerp van deze gedachtewisseling, is de overheveling van delen van de ontwikkelingssamenwerking naar de gewesten en gemeenschappen. Het gaat meer bepaald over die delen die te maken hebben met de bevoegdheden van de gewesten en gemeenschappen. Dat is trouwens een doelstelling die is vastgelegd in het Vlaamse regeerakkoord. En die doelstelling staat daar ook niet toevallig in. Zo kan men immers het maatschappelijk draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking verruimen. Verder is het evident dat de meeste voor het Zuiden nuttige en relevante expertise zich in België momenteel reeds op het niveau van de deelstaten bevindt. Wie intern bevoegd is, heeft immers intern ook de expertise. En enkel wie expertise heeft, kan die ook internationaal aanbieden aan geïnteresseerde partners.

Onze nieuwe aanpak qua ontwikkelen van de samenwerking vereist dat men de vlag begraaft en dat men niet meer uitgaat van de eigen belangen, maar van de noden en verlangens van het Zuiden. Dit is tot op heden nooit vertoond. Zulks is tot op heden op federaal niveau ook nooit echt mogelijk gebleken. De overheveling naar de gemeenschappen toe zou zulks echter moeten vergemakkelijken. De verdere defederalisering – volgens mij moet het een gemeenschapsmaterie worden, maar langs Franstalige kant denkt men daar misschien anders over – zal het daarenboven gemakkelijker maken om op Europees niveau een echte coördinatie met het Zuiden te realiseren. Dat zal in het voordeel zijn van het Zuiden, want de expertise en de NGO's moet men niet op het federale, maar op het Vlaamse en het Franstalige niveau zoeken. De NGO-wereld is immers al lang niet meer unitair georganiseerd, maar is de facto opgesplitst in een Nederlandstalige en een Franstalige NGO-wereld. Het is dan ook onzinnig om te stellen dat het verder overhevelen van de ontwikkelingssamenwerkingsbevoegdheid naar de gemeenschappen en de gewesten in het nadeel zal zijn van het Zuiden.

Hoe ziet de toekomst er in concreto uit ? Ik wil zeker niet alles wat nu op federaal niveau bestaat gaan opsplitsen. Ook de federale overheid moet een belangrijke rol kunnen blijven spelen, aangezien ook zij haar verantwoordelijkheid ten aanzien van het Zuiden moet opnemen. We hebben nu drie jaar de tijd om afspraken te maken. Ook het Europese niveau moet een rol spelen. Federale instellingen zoals de BTC moeten over de nodige slagkracht blijven beschikken om als instrument voor het federale én het Vlaamse niveau te kunnen optreden. Voor de VVOB zal een gelijkaardige denkoefening moeten gebeuren. In elk geval moet het belang van het Zuiden prioritair blijven. De overgedragen middelen moeten ondubbelzinnig worden besteed aan samenwerkingsontwikkeling en ontwikkelingssamenwerking. Het debat moet overigens over meer gaan dan de bestemming van de overgedragen gelden : we moeten gaan naar een inbreng van 0,7 percent van het BRP. Zulks zal dus ook nog bijkomende inspanningen vergen.

De voorzitter : Mijnheer de minister, vorige keer hadden we afgesproken dat de relevante referentiedocumenten inzake de horizontale afspraken binnen de Vlaamse regering zouden worden overgemaakt aan de commissieleden. Is dat inmiddels ook gebeurd ?

Minister Bert Anciaux : De Vlaamse regering heeft op heden twee nota's goedgekeurd in verband met de horizontale optie. Eén nota werd al voor de begrotingsbesprekingen goedgekeurd en is aan de commissieleden bezorgd. Deze nota is overigens ook opgenomen in bijlage bij het begrotingsverslag. De tweede nota werd eind december, meer bepaald op de laatste ministerraad van vorig jaar, goedgekeurd. Ik heb hem bij me en zal hem nu laten uitdelen (zie bijlage – "Nota aan de Vlaamse regering betreffende het beleid rond internationale samenwerking en solidariteit").

II. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE COMMISSIELEDEN

II.1 Tussenkoms van de heer Eloi Glorieux

De heer Eloi Glorieux : Wat zijn de ervaringen van landen, die qua grootte vergelijkbaar zijn met Vlaanderen, met een horizontaal beleid ? Hoe wordt het daar georganiseerd ? Op de Vlaamse kabinetten heeft men vanzelfsprekend ervaring inzake de beleidsdomeinen die onder de eigen bevoegdheden vallen, maar projecten in verband met bijvoorbeeld welzijn of cultuur moeten allicht anders worden ingevuld voor Zuid-Afrika dan voor

Vlaanderen. De kabinetten beschikken nu niet over de noodzakelijke expertise daarvoor.

Op het kabinet Welzijn bedraagt het "horizontale budget" voor projecten in verband met het buitenland ongeveer 1 miljoen frank. Daar dreigt weinig van over te blijven als er een in ontwikkelingssamenwerking gespecialiseerde medewerker zou worden aangeworven om deze budgetten te besteden.

Ook over de verdeling van de bevoegdheden blijven onduidelijkheden bestaan. Aids is een zeer belangrijk probleem in Afrika, ook in Zuid-Afrika. Preventie behoort in principe tot de bevoegdheden van de gemeenschappen, de behandeling van aids-patiënten (het curatieve aspect m.a.w.) tot die van de federale overheid. Is er dan wel een coherent en doeltreffend beleid mogelijk ?

II.2 Tussenkoms van de heer Freddy Sarens

De heer Freddy Sarens : Ik meen te mogen vaststellen dat de basiskritieken die onze fractie geformuleerd heeft naar aanleiding van de begrotingsbesprekingen nog steeds niet weerlegd kunnen worden.

Mijnheer de minister, ik deel vanzelfsprekend het uitgangspunt van de wederkerigheid met het Zuiden en ben natuurlijk ook tegen betutteling. De zaken liggen echter niet zo eenvoudig als u het voorstelt. Het operationaliseren van bepaalde principes is vaak moeilijker dan het lijkt.

Het zal met name altijd noodzakelijk zijn om criteria op te stellen en geografische prioriteiten vast te leggen om een selectie te kunnen maken van waardevolle projecten. Dat heeft niets te maken met betutteling. Het selectieproces is alleen niet zo'n eenvoudige aangelegenheid als de minister laat uitschijnen, zelfs niet als men zich tot Zuid-Afrika zou beperken. Zuid-Afrika is een zeer complexe maatschappij met grote tegenstellingen. Tot wie moeten de projecten zich in de eerste plaats richten ?

Het is ook simplistisch om de bestaande plaatselijke comités voor te stellen als vereniggetjes rond nonkel pater en tante nonneke. In mijn regio zijn de comités voor ontwikkelingssamenwerking pluralistisch samengesteld en werken ze zeer goed. Soms houden ze zich bezig met projecten waar ze door persoonlijke relaties of toevallige omstandigheden mee in contact zijn gekomen, maar doorgaans laat men zich professioneel begeleiden en wordt er gewerkt rond projecten die door het NCOS werden ingediend. Er worden onder meer

voorlichtingsavonden ingericht en men werkt samen met jeugdbewegingen. In heel wat gemeenten is er een schepen van ontwikkelingssamenwerking. Op plaatselijk niveau bestaat dus al een belangrijke werking rond ontwikkelingssamenwerking. Deze werking past probleemloos in de globale benadering die het NCOS ontwikkelde.

Het is dan ook zinloos om geld te stoppen in bijvoorbeeld een gemeentelijk ambtenaar voor ontwikkelingssamenwerking. Dat zou een onnodige versnippering van de knowhow zijn. Bovendien lijkt een en ander mij zeker voor dit jaar moeilijk haalbaar. De provincies en gemeenten hebben hun begrotingen goedgekeurd. Hoe kan men nu nog convenanten afsluiten? Er zijn trouwens al meer dan genoeg convenanten. Op den duur werkt dat verstikkend. Ik geloof in de plaatselijke autonomie op dit gebied.

Volgens de nota die u ons naar aanleiding van de begrotingsbesprekingen hebt bezorgd, heeft de Vlaamse regering beslist om een commissie ad hoc op te richten om deze problematiek te onderzoeken en daarna te implementeren. Concrete gegevens over budgetten en projecten ontbreken echter. Ik had gehoopt vandaag meer informatie te krijgen over de stand van zaken, maar u hebt eigenlijk in grote lijnen de inleiding herhaald die u ons gaf naar aanleiding van de begroting.

Federaal staatssecretaris Boutmans verklaarde volgens een persbericht dat de nieuwe federale structuren voor ontwikkelingssamenwerking goed beginnen te werken. Hij zei letterlijk dat er weinig redenen zijn om deze bevoegdheid te regionaliseren. Volgens een ander persbericht bereidt de heer Boutmans een grote actie voor in het kader van Africalia, ten belope van 125 miljoen frank, om de Afrikaanse kunst en cultuur te promoten. Kunst en cultuur is echter bij uitstek een gemeenschapsbevoegdheid. De heer Boutmans verklaarde ten slotte ook dat hij veel aandacht zal hebben voor de milieuproblematiek. Dat is dan weer een regionale bevoegdheid.

II.3 Tussenkomen van de heer Paul Van Grembergen

De heer Paul Van Grembergen : Mijnheer de minister, uw analyse is hard maar correct. Ondanks alle goede bedoelingen is de balans van vijftig jaar ontwikkelingssamenwerking weinig positief. Bepaalde regio's hebben een zekere economische vooruitgang geboekt, maar met name in Afrika is de situatie er allerm minst op verbeterd. De zaken moeten daarom anders worden aangepakt. Een kleine tekortkoming in uw analyse is mijns inziens

het ontbreken van een Europese dimensie. De zonet aangehaalde visie zou moeten worden geglobaliseerd door de Europese Unie.

Het Vlaams Parlement heeft een resolutie aangenomen over de defederalisering en regionalisering van de ontwikkelingssamenwerking. De afspraken hierover zijn opgenomen in het Vlaams regeerakkoord. Daar mag niet aan worden getornd! Federaal is overeengekomen een nieuwe stap te zetten in de staatshervorming. Die overeenkomst moet worden nageleefd. We moeten daarbij natuurlijk wel acht slaan op de opmerkingen van organisaties met veel expertise in ontwikkelingssamenwerking en zo nodig een gesprek met hen aangaan, maar we mogen onze politieke verantwoordelijkheid niet uit het oog verliezen.

Onderwijs is een Vlaamse bevoegdheid. Sommigen lijken merkwaardig genoeg van mening te zijn dat die bevoegdheid beperkt blijft tot Vlaanderen, en niet geldt in internationaal verband.

De heer Eloi Glorieux : Dat is niet wat ik heb gezegd. Ik merkte op dat instellingen die over expertise beschikken inzake een bepaald beleidsdomein in Vlaanderen, niet noodzakelijk over expertise beschikken inzake datzelfde beleidsdomein in andere landen. Men heeft bijvoorbeeld brochures voor Vlaamse jongeren aangepast om ze in Zuid-Afrika te gebruiken. De veranderingen bleven beperkt tot het zwart kleuren van de meeste witte figuurtjes in de illustraties. Het eindresultaat was dan ook niet herkenbaar voor de Zuid-Afrikaanse jeugd. Momenteel ontbreekt het ons nog aan deskundigheid. Dat wil niet zeggen dat we die niet kunnen verwerven, maar daarvoor moeten dan wel middelen worden vrijgemaakt.

De heer Luc Van den Brande, voorzitter : Wie precies de prioriteiten bepaalt kan daarbij een determinerende factor zijn. Bij een bezoek aan Zuid-Afrikaanse townships zei de toenmalige Zuid-Afrikaanse minister van Huisvesting mij dat er moest worden gekozen tussen het neerzetten van duizend kant-en-klare woningen of het beschikbaar stellen van een basisinfrastructuur qua drinkwater, sanitair e.d.m. voor een veel groter bouwareaal.

Er bestaat in Vlaanderen ook heel wat knowhow over de constructie van gebouwen die in zekere mate bestand zijn tegen aardbevingen. Voor gebieden met een gekend risico op aardbevingen kan zulks dus zeer wel relevant zijn.

De vraag of deze of gene expertise al dan niet ontwikkelingsrelevant is, mag derhalve niet in zwart-

wit-termen worden gesteld. Het is natuurlijk zo dat bij ontwikkelingssamenwerking in de eerste plaats de noden van het ontwikkelingsland in aanmerking moeten worden genomen, maar het lijkt mij niet misplaatst om ook te kijken naar de expertise die in Vlaanderen aanwezig is.

De heer Paul Van Grembergen : Het optreden van Vlaanderen in internationaal verband, zoals bij ontwikkelingssamenwerking, moet in overeenstemming zijn met zijn regionale bevoegdheden. Vlaanderen plooit zich niet terug op zichzelf, zoals vaak wordt beweerd. We moeten onze internationale verantwoordelijkheden in de ontwikkelingssamenwerking ten volle opnemen.

De opmerkingen van de federale staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking beschouw ik als persoonlijke verklaringen die geen weergave zijn van de politieke wil die blijkt uit de afspraken die werden opgenomen in het Vlaams regeerakkoord en de federale akkoorden over een verdere staats-hervorming. De verdere defederalisering van de buitenlandse handel en de landbouw, hebben trouwens aanleiding gegeven tot gelijkaardige oprispingen bij de respectievelijke federale titularissen van die bevoegdheden.

II.4 Tussenkoms van de heer Karim Van Overmeire

De heer Karim Van Overmeire : Iedereen is het erover eens dat de overheid en een grote groep vrijwilligers enorme inspanningen hebben geleverd voor de ontwikkelingssamenwerking, dat dit met de beste bedoelingen is gebeurd en dat het resultaat tegenvalt. Maar kan men de zaken zwart-wit voorstellen, en spreken van het rijke Noorden en het arme Zuiden ? De realiteit is complexer dan dat. Enkele generaties geleden waren de leefomstandigheden van grote bevolkingsgroepen in Europa even slecht als dat vandaag in grote delen van de derde wereld het geval is. Een aantal landen van Zuid-Amerika en Azië zijn er wél in geslaagd om die onderontwikkeling in meerdere of mindere mate te overstijgen. Verder stellen we vast dat op amper een duizendtal kilometer oostwaarts de levensomstandigheden in landen als Oekraïne, Wit-Rusland en Rusland op spectaculaire wijze verslechteren. De kindersterfte neemt toe, de levensverwachting daalt en de gezondheidszorg stort er in elkaar.

Dit alles kan niet worden uitgelegd met een verwijzing naar oneerlijke handel en een gebrek aan kansen. Rusland heeft grondstoffen en goed opgeleide mensen. Als zo'n land in elkaar stort, dan heeft dat te maken met een gebrek aan goed bestuur. Er

moet een elite aan de macht komen die echt bekommerd is om de bevolking, die de rechtsorde respecteert, willekeur bant en de maffia ver van de macht houdt. Een behoorlijk bestuur is een voorwaarde voor echte ontwikkeling.

Ik heb de indruk dat u het omgekeerde wilt. Het door u voorgestane beleid beklemtoont veel te weinig de essentiële basisvoorwaarden voor ontwikkeling. Nochtans gaat momenteel zelfs in Zuid-Afrika de kwaliteit van de verschillende bestuursniveaus achteruit. In die mate zelfs dat men legitiem de vraag kan stellen wie het nu het beste voor heeft met de lokale bevolking : de lokale bestuurselite, dan wel de donoren uit het Noorden. U wilt vertrouwen hebben in de mensen ter plaatse, maar het is de vraag of de plaatselijke elites wel het beste voorhebben met de bevolking. Ik denk dus dat het niet goed is om zomaar wat aan te bieden zonder dat daar iets tegenover staat. Er moet een echt partnership komen, op basis van gelijkheid. We moeten wel degelijk eisen stellen inzake behoorlijk bestuur en corruptiebestrijding. Dat is geen bevoogding.

Zijn de convenanten met de gemeenten enkel gericht op Afrika en de traditionele derde wereld of is er ook ruimte voor projecten met Oost-Europese landen ? Ik denk daarbij specifiek aan een land als Roemenië waar sommige bevolkingsgroepen een levensstandaard hebben die die van een ontwikkelingsland benadert.

Verder zegt u dat we de vlag moeten begraven. In het licht van de verdere staatshervorming lijkt mij dit niet de juiste piste. Vlaanderen moet integendeel onbeschoemd naar buiten durven treden.

De heer Paul Van Grembergen : De minister heeft enkel willen zeggen dat we het economisch eigenbelang achterwege moeten laten.

De heer Karim Van Overmeire : Ik heb de minister dan verkeerd begrepen. In elk geval blijf ik erbij dat Vlaanderen zonder schroom naar buiten moet treden.

II.5 Tussenkoms van de heer Johan Weyts

De heer Johan Weyts : Toen we veertig jaar geleden Congo hebben verlaten, lieten we er schitterende hospitalen en scholen achter. Vandaag vragen we ons af wat de inspanningen van de voorbije decennia hebben opgeleverd. We moeten realistisch zijn. De minister is van oordeel dat we eigenlijk niet genoeg doen en dat we te zelfgenoegzaam zijn. Onze bevolking vraagt zich daarentegen af of

onze hulp niet in een bodemloze put terechtkomt. Het budget van Congo bestaat uit twee grote delen : 90 percent gaat naar bewapening, 10 percent naar “La Présidence”. Congo is een nachtmerrie geworden voor zijn inwoners. Het IMF en de Wereldbank hebben enorme inspanningen geleverd en hebben ten volle hun verantwoordelijkheid opgenomen. We mogen niet blind zijn voor het feit dat na de onafhankelijkheid een verschrikkelijke periode is aangebroken. Het is dus gevaarlijk het Zuiden autonoom te laten beslissen wat er met de ontwikkelingsgelden gebeurt.

De heer Paul Van Grembergen : De mensen in Centraal-Afrika hebben een historisch geheugen. Ze weten dat een van onze vorsten talloos veel slachtoffers heeft gemaakt.

De heer Johan Weyts : Men kan dat van elke ex-koloniale mogendheid zeggen. Afrikanen hebben inderdaad een historisch geheugen. De secretaris-generaal van de vroegere Zairese televisie heeft ons met tranen in de ogen uitgelegd hoe de corruptie het land heeft verwoest. We hebben het recht van de machthebbers een goed bestuur te eisen. We moeten een zekere vorm van inspraak behouden in de aanwending van onze steun. Dat is toch niet oneerbaar ? We stellen voorwaarden aan de toetreding van landen tot de Wereldhandelsorganisatie. Ik denk daarbij specifiek aan de eisen die we stellen aan China. We hebben Oekraïne gezegd dat de afschaffing van de doodstraf een voorwaarde is om te kunnen toetreden tot de Raad van Europa. Ons idealisme leidt tot resultaten. Sinds maart 1999 heeft Oekraïne geen enkele doodstraf meer uitgevoerd. In Kiev vond zelfs een conferentie plaats over de afschaffing van de doodstraf. Er wordt wel degelijk vooruitgang geboekt. De commissie van de Raad van Europa die onderzoekt in welke mate kandidaat-leden de opgelegde voorwaarden naleven is zeer streng. We moeten natuurlijk wel rekening houden met de historische context. Van een land waar nooit vakbonden noch een patronaat hebben bestaan, mag je geen sociaal overleg zoals bij ons verwachten.

De samenwerking met de gemeenten verloopt uitstekend. Dat ligt ook voor de hand. In Brugge bestaat bijvoorbeeld al meer dan 25 jaar een schepen voor ontwikkelingssamenwerking. Er is een fonds actief dat projecten uitvoert en dat de publieke opinie sensibiliseert. Sinds decennia leeft er dus al heel wat. Convenanten hierover lijken mij dan ook overbodig.

II.6 Tussenkomen van de heer Miel Verrijken

De heer Miel Verrijken : Van de overvloed aan boeken over ontwikkelingshulp is er een uit de jaren tachtig nog steeds actueel : “L’Afrique noire et mal partie”. We hebben de macht in Afrika destijds overgedragen aan de verkeerde mensen.

Naast vele mislukkingen heeft de ontwikkelingshulp ook successen gekend. Laat die ons tot voorbeeld dienen. Na WO II was Europa grotendeels verwoest, maar het Marshallplan was een groot succes. Inmiddels hebben we ontwikkelingshulp uitgedeeld ter waarde van 400 Marshallplannen, heb ik ergens gelezen. Het resultaat is beneden alle peil. De reden daarvoor is mijns inziens de enorme corruptie. Bulgarije en Roemenië hebben overigens nooit van een Marshall-plan kunnen genieten. We zouden er in Europees verband voor moeten ijveren om steun te bieden aan deze kandidaat-EU-leden.

De ontwikkelingshulp van ons land is kleingeld vergeleken met de budgetten van de Wereldbank en het IMF. Deze kapitalistische instellingen zijn geen zachte heemeesters. Ze houden drastische economische zuiveringsacties in de landen die ze helpen, en bereiken daarmee veel goeds. Dàt is echte hulp. De rest is vooral sentimentaliteit.

Wat kan Vlaanderen doen ? Tot nu toe was de ontwikkelingshulp in de eerste plaats een manier voor het Waals-Brussels grootkapitaal om zichzelf te verrijken met behulp van overbodige en overdreven dure projecten. Vlaanderen kan de corruptie niet op eigen houtje aanpakken. Zelfs het IMF kan dat niet. Wat we wel kunnen doen, is zorgen voor zuiver water – een van Afrika’s grootste behoeften. Nederland en Vlaanderen hebben in Europa de meeste ervaring op dit gebied. We zouden ons samen kunnen specialiseren in het verstrekken van zuiver water aan de Afrikanen.

Het toerisme is de belangrijkste bron van inkomsten in Kenya. Botswana is zeer rijk aan diamanten, maar toch leveren de dierparken er een vierde van het BNP. Deze natuurparken zijn Afrika’s grootste rijkdom. Ze behoren niet alleen tot het erfgoed van de hele mensheid, maar zijn ook grote werkgevers. De eenvoudigste Afrikaan weet veel meer van dieren af dan wij, ondanks al onze wetenschappelijke kennis. Per dag verdwijnen er twee à drie diersoorten. Dierenbescherming zou voor veel meer werkgelegenheid kunnen zorgen dan nu. Geld stoppen in toerisme zou ervoor zorgen dat de natuurlijke rijkdommen meer banen opleveren, wat ten goede zou komen aan de arme boeren die

nu soms olifanten doden omdat die hun oogsten vertrappelen.

Belgisch Congo bezat één natuurpark : het toenmalige Albertpark. Het was een modelpark. Na de zaïrisering zijn bijna alle dieren uitgemoord. Het was de enige plaats ter wereld waar berggorilla's leefden. Nu leven er nog een aantal aan de andere kant van de grens, in Rwanda. Daar ligt een concreet project voor Vlaanderen.

Sommige van de meest geavanceerde geneesmiddelen zijn gebaseerd op insecten. Toch verdwijnen er elke dag tientallen insectensoorten. Eén van de duurste geneesmiddelen tegen aids wordt gewonnen uit steenkool. De Amerikanen leveren nu medicijnen tegen aids aan Zuid-Afrika aan productieprijs. De researchkosten worden terugverdiend door de hoge prijzen die in de Westerse landen voor deze geneesmiddelen worden aangerekend. Dat is een voorbeeld van echte bijstand.

Alles is niet zo eenvoudig als wij het vroeger hebben geleerd. Tussen de niet-gouvernementele organisaties zit van alles. De huidige federale staatssecretaris voor ontwikkelingssamenwerking heeft overigens duidelijk linkse sympathieën. Reden ook waarom Cuba ontwikkelingshulp ontvangt van België.

Wij allen – en ook Europa – gaan de verkeerde richting uit. Wat de Belgische collectieve schuld betreft, is het zeker dat wij ons in Congo hebben misdragen. Het Vlaams Blok is niet alleen anti-Belgisch, wij veroordelen ook alle uitspattingen van de Belgische staat. Enkele maanden geleden verscheen er nog een boek over de misbruiken van Leopold II en het Brusselse grootkapitaal.

Vlaanderen heeft heel wat middelen, er is hard voor gewerkt. De Belgische staat heeft de Vlamingen nooit geschenken bezorgd. Het Zuiden begint voor ons ergens aan Eigenbrakel. Wat wij jaarlijks naar Wallonië doorsluizen, zou ons in het koppeloton van de ontwikkelingssamenwerking brengen. Vlaanderen betaalt echter verder. Eens Vlaanderen onafhankelijk is, zou het een moratorium moeten aanvragen zodat het op zijn plooi kan komen en als een normaal land het Zuiden helpen.

II.7 Tussenkoms van de heer Stefaan Platteau

De heer Stefaan Platteau : Wij steunen de politiek van minister Anciaux en de accenten die hij legt. Zuid-Afrika ligt mij bijvoorbeeld na aan het hart. Ik was een van de eersten om daar ook iets voor te doen. Onder de vorige legislatuur was daar al be-

langstelling voor, maar nu wordt dit meer benadrukt. Ik ben hier erg blij mee. Nieuw hierbij zijn de convenanten die met de gemeenten worden afgesloten. Ik heb daar in het verleden ook voor gepleit. Zo kan men de lokale cellen uit ons staatkundig weefsel betrekken bij de ontwikkelingssamenwerking. De Vlamingen hebben inderdaad in het verleden steeds aan ontwikkelingssamenwerking gedaan. Wij deden het op onze manier, als individualisten en soms onder gelijk welke vlag – missionarissen, zusters of later met de ontwikkelingssamenwerking en de leken. Wij blonken uit door onze medewerking aan het wereldgebeuren, zoals ten tijde van pater Verbiest in China.

De heer Weyts zei zinnige dingen over wat in het verleden in Centraal-Afrika gebeurde. Een ding is zeker : alle volkeren willen vrij zijn en zelf hun lot bepalen, zelfs als ze achteruitgaan op het materiële vlak. Mocht men de Congolezen de keuze laten om terug te gaan naar vroeger of hun huidige toestand te behouden, kiezen ze voor het laatste. Hetzelfde geldt voor de vroegere communistische landen, waar toch materiële achteruitgang is. Ook zij wensen geen terugkeer naar het verleden. Alle volkeren willen zelfbeschikking. Dit wilde ik toch even benadrukken.

Het zou goed zijn nieuwe wetenschappelijke inzichten te steunen. Onze geneeskunde staat op verschillende vlakken aan de top. Het zou goed zijn dit uit te dragen naar de derde wereld.

In Afrika viert corruptie hoogtij. Dit is niet alleen daar het geval. Afrika wordt afgeschilderd als een slechte leerling, een verloren continent. Afrika heeft nochtans enorme mogelijkheden met zijn natuurlijke rijkdommen. Men moet trouwens een onderscheid maken : de Maghreblanden doen het niet al te slecht in vergelijking met de koloniale periode. Zij genieten van de vooruitgang van de wetenschap en van de geneeskunde. Er zijn hospitalen, er worden bruggen gebouwd.

Zuid-Afrika heeft een voorbeeldfunctie voor het hele Zuiden. Niettegenstaande de problemen trachten ze vooruit te komen. Er zijn voldoende hoopgevende elementen om Afrika niet in het verdomhoekje te plaatsen, maar het te blijven steunen.

II.8 Tussenkoms van de heer Luc Van den Brande

De heer Luc Van den Brande, voorzitter : Ik wil hier in persoonlijke naam een aantal beschouwingen aan vastknopen.

De manier waarop de ontwikkelingssamenwerking moet worden aangepakt, dient het voorwerp uit te maken van een bestendige analyse, zeker nu. Welke resultaten zijn er geboekt, welke inspanningen hebben de grootste toegevoegde waarde opgeleverd? We moeten daarenboven de analyse maken omdat we ook net toe zijn aan een verdiepingsproces over de inhoud van sommige dingen, die we in de afzienbare toekomst zelf ter hand willen nemen. In dat opzicht herinner ik me trouwens nog levendig een aantal sensibiliseringscampagnes waarbij men op het lokale vlak sterk betrokken raakte bij de derde wereld. In de jaren zestig en zeventig maakte de ontwikkelingssamenwerking trouwens de kern uit van heel wat politieke debatten. Deze belangstelling is, samen met de toenmalige tijdsgeest, blijkbaar wat weggeëbd. Maar er moet nu waar mogelijk en nodig opnieuw aandacht en steun aan worden besteed.

Het is daarbij ook goed om “vraaggestuurd” te werken. Niet onze behoeften moeten we exporteren, maar de ter plekke bestaande behoeften moeten op een realistische manier geregistreerd worden. We leggen bijvoorbeeld niet minder dan 31 voorwaarden (de zogenaamde “onderhandelingshoofdstukken”) op aan de landen van Centraal en Oost-Europa om te mogen toetreden tot de Unie. Voorwaarden die vaak diep in het sociale weefsel van die landen ingrijpen. Het hoeft daarbij geen betoog dat een en ander dikwijls gebeurt uit zelfbehoud of protectionisme binnen de Unie. Dit maar om te zeggen dat ook een vraaggestuurde behoefte op een realistische wijze moet worden ingevuld. Het is niet verboden om concepten aan te reiken, maar men moet ze niet per se willen opleggen. Daarin schuilt het verschil.

Ik erken grif dat ik oorspronkelijk zeer kritisch stond ten opzichte van de horizontale benadering. Ik heb de zonet vermelde nota aan de Vlaamse regering van einde december nog niet doorgenomen, maar met alle respect voor de regeringsleden; ik denk dat het bijzonder hard zal zijn om een en ander waar te maken. Zonder negatief te willen zijn, meen ik immers te mogen vaststellen dat een algemene conceptnota alleen de wereld niet zal veranderen. Zoals de heer Sarens reeds heeft gezegd, is het van het grootste belang dat er niet enkel een theoretisch, maar ook een concreet inhoudelijk engagement is. En precies op dat punt ben ik niet gerustgesteld. Het geponeerde principe is perfect, maar er is momenteel nog geen duidelijkheid over het engagement van alle betrokkenen.

Er wordt mijns inziens ook onvoldoende aandacht besteed aan de ontwikkeling van de menselijke capaciteit. Al zijn er dan meer middelen voorhanden, Vlaanderen kan in een macrocontext nooit zaken verwezenlijken zoals anderen (grote landen en internationale organisaties) dit kunnen. Betere bestuurskracht, zoals deze ondermeer via de mechanismen van sociaal overleg kan worden gerealiseerd, blijft in dit alles toch wat onderbelicht. Mevrouw Walgraeve, voormalig voorzitter van de Nationale Arbeidersraad, vervult sinds vijf jaar een opdracht voor de Internationale Arbeidsorganisatie en werkt op dit thema, precies omdat wij op dit vlak in duurzaamheid een duidelijke bijdrage kunnen leveren.

Wij kunnen hier wel degelijk een eigen bijdrage brengen. Hoe functioneert, bijvoorbeeld, sociaal overleg in (de verschillende delen van) Afrika? Welke verantwoordelijkheid dragen de ondernemers? Welke mogelijkheden bestaan er voor degenen die zelf iets willen opstarten? Op het vlak van de ontwikkeling van de menselijke capaciteit kunnen we inspanningen leveren die qua potentiële resultaten meer dan de moeite waard zijn. In het kader van het privé-initiatief in Afrika moet hierover worden nagedacht. Hier moet voorrang aan worden verleend. Er zijn nuttige projecten die zeker het ondersteunen waard zijn. Ontwikkeling van de menselijke capaciteit legt bovendien een brug naar goed bestuur.

Ten tweede is het, m.b.t. de verantwoordelijkheid die we wensen op te nemen aangaande ontwikkelingssamenwerking/samenwerkingsontwikkeling, ook zonder meer onze plicht bijkomende inspanningen te leveren. Die inspanningen moeten gebeuren door iedereen. Als de inspanningen op alle vlakken moeten worden verhoogd, denkt de CVP daarbij in het bijzonder aan vier punten. Dit stemt overeen met de standpunten die we terzake hebben ingenomen in de vorige periode.

Het zou vooreerst al een enorme stap voorwaarts zijn, als iedereen exclusief bevoegd is binnen de bevoegdheden die elk echelon heeft. Er werd daarnet al gezegd dat men ooit (zelfs al in de zeventiger jaren) met de gedachte heeft gespeeld om van de ontwikkelingssamenwerking een exclusieve bevoegdheid van de gemeenschappen te maken. Een dergelijke beslissing zou alle anderen echter ontslaan van hun verantwoordelijkheden op dit vlak. Aangezien iedereen hier zijn verantwoordelijkheid dient op te nemen, lijkt me dit dan ook geen verstandige beslissing.

De problematiek van de ontwikkelingssamenwerking situeert zich eerder op het vlak van de verantwoordelijkheden dan op het vlak van de bevoegdheden. Iedereen is en zal exclusief bevoegd worden voor de bevoegdheden die hij heeft. Deze basislogica ligt trouwens reeds besloten in het Sint-Michielsakkoord. Het uitgangspunt is heel eenvoudig. Wat we intern kunnen doen, kunnen en moeten we ook extern doen (het “foro interno, foro externo”-principe). Alle andere opties leiden tot een nog grotere onduidelijkheid en incoherentie. Indien iedereen exclusief bevoegd wordt voor de bevoegdheden die hij heeft, dan geldt dit ook onverkort voor de gemeenschappen en de gewesten. Terzijde dient daarbij opgemerkt dat de NGO's bij dit alles een enorm belangrijke en zelfs onvervangbare rol vervullen. Hetgeen echter niet betekent dat ze zelf tot instellingen of instituten van de ene of de andere benadering mogen worden.

Persoonlijk ben ik tegen de “coördinatie” en voor de “afstemming” van het beleid. Het verschil is niet louter terminologisch. Er is een wezenlijk verschil tussen de mechanismen waarin moet worden voorzien voor de coördinatie respectievelijk de afstemming, van het beleid. Een coördinatie van het beleid zou er automatisch toe leiden dat het beleid op het federale niveau wordt bepaald. Een federale coördinatie zou dus maar bijkomende problemen veroorzaken (cf. de huidige situatie m.b.t. de buitenlandse handel).

Een derde zorg betreft de vraag op welke wijze – binnen de context van de exclusieve bevoegdheden – de overheveling van de middelen precies dient te gebeuren. Ik wil in dit verband even verwijzen naar de financieringswet van 16 januari 1989. Deze wet heeft onder meer het financiële aspect van de overheveling van de tewerkstellingsprogramma's geregeld. Belangrijk daarbij was vooral dat de overgedragen middelen ook effectief voor tewerkstellingsprogramma's moesten worden gebruikt. Men mag immers niet vergeten dat deze middelen na hun overheveling in principe in de globale financiële pot van de Vlaamse Gemeenschap terechtkomen. Hetgeen betekent dat de deelregeringen met dit geld dus eigenlijk hun zin kunnen doen. Een specifiek mechanisme maakt het echter perfect mogelijk om bepaalde middelen “binnen een bevoegdheid” over te hevelen. Zonder gewag te willen maken van een systeem van trekkingsrechten, moet het naar mijn persoonlijke aanvoelen mogelijk zijn om ook inzake ontwikkelingssamenwerking te voorzien in een dergelijke “gebonden” besteding van overgedragen middelen.

Vierdens – en deze kritiek werd hier ook reeds door een aantal andere leden van de CVP-fractie verwoord – moge het duidelijk zijn dat deze overhevelingsoperatie op een ordentelijke wijze moet worden voorbereid en georganiseerd. Dit is mijns inziens een conditio sine qua non. De verwarring, de tegenkating en de alibi's zullen immers sowieso al groot genoeg zijn. De werkbaarheid en de toegevoegde waarde van het nieuwe organisatie-schema moeten van in den beginne duidelijk zijn. We mogen zeker de negatieve gevoelens niet voeden van die mensen die deze hele evolutie niet gunstig genegen zijn.

Wat de noodzakelijkheid van het opstellen van een ruimer Europees samenwerkingsconcept betreft, deel ik de mening van een aantal mensen. Een dergelijk concept mag vanzelfsprekend niet mercantiel georiënteerd zijn. Daarenboven moet het ook duidelijk zijn dat het evenmin de bedoeling kan zijn om maar meteen alles naar dat Europees niveau over te hevelen. Dit zou een absoluut foute beslissing zijn. De nood aan een Europees concept (dat we mee moeten proberen in te vullen) is één ding, maar het is al even onbetwistbaar dat een volledig Europese regeling van deze problematiek tot een totale verwatering zou leiden. Ik wijs er daarbij op dat Europese Rekenkamer zich nog maar zeer onlangs erg negatief heeft uitgelaten over de efficiëntie van een aantal door de EU uitgevoerde ontwikkelingssamenwerkingsprojecten. Hetgeen echter, zoals gezegd, zeker ook niet betekent dat we niet aan een Europese conceptuele verdieping moeten werken.

II.9 Aanvullende tussenkomst van de heer Eloi Glorieux

De heer Eloi Glorieux : Ik zou nog even willen reageren. De ontwikkelingssamenwerking is de laatste 50 jaar inderdaad niet verlopen zoals we eigenlijk hadden gewild. Ik wil hier evenwel geen steen naar de talrijke NGO's werpen. Decennialang hebben zij met zeer weinig middelen fantastisch werk verricht.

Insgelijks moet vastgesteld worden dat ook het federale ontwikkelingssamenwerkingsbeleid niet altijd even optimaal gewerkt heeft. Het beste bewijs is de omvang van de geleverde financiële inspanningen. Ondanks het feit dat er binnen de diverse elkaar opvolgende federale regeringen dienaangaande een – zelfs in het regeerakkoord ingeschreven – politiek akkoord bestond, is tot op heden nooit 0,7 percent van het BNP aan ontwikkelingssamenwerking besteed. Bij het opstellen van de begrotingen moest men immers telkenjare vaststellen

dat het geld het voorbije jaar niet volledig was uitgegeven. Er was bijgevolg ook nooit een reden om het budget te verhogen. Onder meer door de inspanningen van staatssecretaris Boutmans is hier nu een kentering in gekomen en worden die middelen nu wel op een efficiënte wijze aangewend.

Ik wil hier tevens de heer Van Grembergen geruststellen. Ik wil geenszins het engagement van mijn partij in de verschillende regeerakkoorden in vraag stellen. De groenen hebben de regeerakkoorden tot op heden correct uitgevoerd. Ook met betrekking tot deze problematiek zullen we dat blijven doen. Dit betekent evenwel niet dat we doof zouden moeten blijven voor bepaalde opmerkingen die in het kader van dit debat zouden kunnen worden geformuleerd.

Ik wil me hier tevens afzetten tegen een zekere tendens om de ontwikkelingssamenwerking vanuit een houding van cultureel imperialisme in te vullen. We mogen onze visie op ontwikkeling niet aan de derde wereld opleggen.

Ondanks de officiële politieke dekolonisatie, is het economisch kolonialisme in veel van die landen daarna gewoon voortgezet. We hebben de interne politieke verantwoordelijkheid overgedragen aan ons gunstig gezinde lokale machthebbers. Zolang onze economische belangen gevrijwaard bleven, hebben we die mensen weinig of niets in de weg gelegd. We hebben de eigenlijke ontwikkeling van het land, het onderwijs en de voedselvoorziening volledig aan hun verantwoordelijkheid overgelaten. Het weghalen van grote rijkdommen uit die landen en de ontwrichting van de traditionele levenswijzen is echter gewoon voortgezet. Aangezien die traditionele levenswijzen de mensen vaak wel zelfbedruipend maakten (zowel qua welvaart als qua welzijn), is dit een drama.

Als voorbeeld daarvan kan ik de Franse kernproeven aanhalen die in 1996 in de Stille Zuidzee werden uitgevoerd. De aanwezigheid van het Franse militaire establishment die daaruit voortvloeide, zette de eilandbewoners ertoe aan om hun traditionele activiteit, de visvangst, op te geven voor andere meer lucratieve jobs. Neveneffect daarvan was echter wel dat de eilandbewoners, die door hun visvangst steeds zelfvoorzienend waren, plotseling drie vierden van hun vis moesten gaan invoeren. Dit leidde tot een totale ontwrichting van het lokale bestaan. Geef toe, een situatie waarbij kleine, midden in de oceaan gelegen eilanden, ertoe gedwongen worden om vis te gaan invoeren, is behoorlijk absurd. Vandaar ook mijn conclusie dat de ontwikkelingsmodellen die ons gepast lijken, niet

altijd beter zijn voor de lokale bevolking. We moeten dit bekijken vanuit de behoeften en in functie van de mensen in de derde wereld zelf.

III. ANTWOORDEN VAN DE MINISTER

Minister Bert Anciaux : In het kader van het nieuwe beleid dat we willen tot stand brengen inzake ontwikkelingssamenwerking, is het goed, ja zelfs wenselijk, dat dit soort van gedachtwisselingen of debatten met het parlement of met deze commissie op regelmatige basis zouden worden georganiseerd.

Wat de vraag van de heer Glorieux betreft met betrekking tot de buitenlandse ervaringen en de betreffende onderzoeken, verwijs ik graag naar de studie van professor Ruddy Doom over o.a. Denemarken, Québec, Beieren e.d.m., waaruit moet blijken dat we uniek zijn met betrekking tot het ontwikkelen van een horizontaal beleid, dat overigens als een bijzonder interessante beleidsoptie naar voor komt. Hetzelfde geldt overigens voor de OESO-studie dienaangaande, waaruit blijkt dat de implementatie van projecten in dit kader beslist de moeite waard is. Het is in het kader van dit horizontaal beleid verder zeker ook niet de bedoeling op elk kabinet één verantwoordelijke aan te werven die zich dan maar eventjes moet bezig houden met ontwikkelingssamenwerking. Neen, dit moet als een rode draad worden gezien die iedereen (kabinetten, administratie, departementen, enzovoort.) steeds in gedachten moet houden. Terzake zal een en ander trouwens nog nader verantwoord worden in een globaal bestedingsplan.

Er werd hier ook het voorbeeld van aids aangehaald. Dit is mijns inziens geen juist voorbeeld. Niet enkel het preventie-aspect komt toe aan de gemeenschappen. Ook het curatieve bevat mijns inziens nog voldoende aanknopingspunten voor deelstaatbevoegdheid. Zo omvat de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen onmiskenbaar ook het element wetenschappelijk onderzoek, waarin ook Vlaanderen duidelijk investeert. De aidsproblematiek is overigens ook een van de aandachtspunten die in mijn, hoger reeds vermelde, nota (van december) aan de Vlaamse regering als absolute prioriteit wordt vermeld.

Er werden ook een aantal vragen gesteld met betrekking tot de vrijblijvendheid van de aangereikte pistes, het geven van een blanco cheque of carte blanche, het gebrek aan controle, het niets opleggen, het nut van de reactie van de bevolking, het ontbreken van eisen met betrekking tot goed be-

stuur, de vragen naar de democratische invulling, de mensenrechten, enzovoort. Het moge bij dit alles duidelijk zijn dat het inderdaad steeds om iets realistisch moet gaan. We moeten aan het Zuiden aspecten en suggesties aanreiken, maar niet opleggen. Het vertrekpunt moet daarbij steeds de vraaggestuurdheid zijn.

In de keuze van de prioritaire partners is er uiteraard een onderzoek geweest van een aantal aspecten die precies te maken hebben met stabiliteit, mensenrechten, enzovoort. Een jaar geleden hebben we in deze commissie ook gezegd dat we niet de pretentie hebben om in de huidige fase alle zware wereldproblemen zelf mee te kunnen aanpakken. We moeten dat voor een stuk herzien in het licht van de aangekondigde overheveling van nieuwe middelen. Er moeten inderdaad een aantal afstemmingen gebeuren, misschien zelfs op het vlak van de geografische doelzones. Momenteel is alles echter wel ingegeven vanuit dé prioritaire partner, zijnde Zuid-Afrika. Daar is de situatie helemaal anders dan in bijvoorbeeld Centraal-Afrika. Ik geef dus toe dat we het bij wijze van spreken vanuit een luxesituatie kunnen opbouwen. Zoals gezegd zullen we dit op termijn echter wel moeten herzien, want in de toekomst zullen we ook verantwoordelijkheid dragen ten aanzien van andere regio's.

Zuid-Afrika, uitgebreid tot zuidelijk Afrika, blijft dus onze eerste prioriteit. Een tweede uitbreidingsgebied op het vlak van het nieuwe beleid met betrekking tot de directe samenwerking is in mijn ogen Noord-Afrika, waar sommigen overigens ook Palestina toe wensen te rekenen. Dit moet uiteraard worden besproken binnen deze commissie en de regering. Conclusie : ik wil zeker geen blanco cheque geven. Het gaat om samenwerking op basis van gelijkwaardigheid, samenwerkingsontwikkeling dus.

Men kan trouwens ook voorbeelden geven van VN-organisaties die niet altijd uitblinken qua respect voor de principes van goed beheer en bestuur en die daarenboven vaak ook mijlenver van de realiteit op het terrein af staan. Het horizontale beleid zoals wij dat willen ontwikkelen én het principe van gelijkwaardige samenwerking dat we daarbij willen toepassen plaatst daarentegen ontwikkelingssamenwerking (mee) centraal in elk besluitvormingsproces. Deze benadering reikt veel verder dan de concrete projectwerking in het kader van de directe of indirecte hulp. Ze vereist bijvoorbeeld dat ook de economische samenwerking met het Zuiden op die principes wordt gebaseerd. Daar ligt dan ook de kracht van het nieuwe systeem : er

wordt een breed politiek en maatschappelijk draagvlak door geschapen. Dit in tegenstelling tot het verleden waar ontwikkelingssamenwerking – ondanks de inzet van diverse zeer idealistische NGO's – een wat geïsoleerd gebeuren was dat draagvlak miste. Het was trouwens ook door dit gebrek aan draagvlak dat misbruiken als gebonden hulp mogelijk werden. Als iedereen mee verantwoordelijk is voor ontwikkelingssamenwerking of samenwerkingsontwikkeling, dan zal dat afstralen op de andere terreinen die daar niet rechtstreeks aan gelinkt zijn, zoals bijvoorbeeld de reeds genoemde economische samenwerking.

Ook de opmerkingen die hier geformuleerd werden over de Wereldbank en het IMF dienen op zijn minst sterk genuanceerd te worden. De hervormingen die deze instellingen in de derde wereld hebben geïntroduceerd, waren dikwijls rampzalig voor de lokale bevolking in die landen, onder andere voor wat betreft de gezondheidszorg en het onderwijs. We moeten mijns inziens lobbyen bij die instellingen, opdat ze meer oog zouden hebben voor de sociale gevolgen van hun optreden. Een verbreding van het draagvlak zal ons helpen meer moed en durf op te brengen om zulks ook effectief te doen.

In mijn nota die eind december ter goedkeuring aan de Vlaamse regering werd voorgelegd, worden de criteria voor ontwikkelingsrelevantie, zoals die door het Comité voor Ontwikkelingshulp van de OESO werden geformuleerd, prioritair gesteld naar de besteding van de middelen toe. Het gaat daarbij over de versterking van de institutionele capaciteiten, de economische en sociale impact, de technische en financiële haalbaarheid, de efficiëntie van de geplande uitvoeringsprocedure, aandacht voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, respect voor en vrijwaring van het leefmilieu e.d.m. Die criteria wenden we dus aan bij de besteding van de middelen.

Daarnaast kan – zoals ik niet moe wordt te herhalen – de Vlaamse inbreng er alleen komen na een uitdrukkelijke vraag van de partner uit het Zuiden. Deze essentie van de samenwerkingsontwikkeling betekent echter niet dat we een blanco cheque geven. Uit de lezing van de zojuist genoemde nota moet duidelijk blijken dat we wel degelijk specifieke aandachtspunten hebben : democratie, oog voor de regionale dimensie, aspecten van samenwerking, de menselijke dimensie, enzovoort. Ik begrijp de bekommernis van de heer Sarens. De eerste goedgekeurde nota was een implementatienota. Het theoretisch kader dat vervat ligt in die nota van 22 september 2000 is dus reeds goedgekeurd door de

Vlaamse regering. Implementatie van dat goedgekeurde theoretische kader veronderstelt het formuleren van inhoudelijke doelstellingen. De nota van einde december bevat dan ook dergelijke inhoudelijke engagementen over de besteding van de middelen. Daarin is trouwens ook de beslissing opgenomen dat ik samen met de andere ministers bilateraal overleg over de omvang en de besteding van de middelen, en dat alles integreer in een uitvoeringsplan.

Qua timing ga ik er van uit dat tegen eind februari 2001 de planning van de uitvoering voor het jaar 2001 zal zijn afgewerkt. Tegen dan ook, zullen de verschillende functionele ministers met mij een samenwerkingsakkoord over de besteding van de middelen afsluiten. In maart zou ik aan de commissie de horizontale begroting ontwikkelingssamenwerking, in beginsel ten belope van een totaalbedrag van ongeveer 750 miljoen frank, moeten kunnen voorleggen.

Ik wil ook niet gezegd hebben dat de gemeentelijke aanpak op een amateuristische wijze gebeurt. Ik heb enkel gezegd dat de gemeentelijke werking momenteel grotendeels steunt op goodwill en idealisme van een relatief kleine minderheid van de bevolking. De voorgenomen verbreding van het draagvlak is dus absoluut nodig. Wanneer we eind februari klaar zijn met een en ander, is het mijns inziens nog perfect mogelijk om in de loop van het jaar hun activiteiten te ondersteunen via convenanten. Een projectmatige aanpak laat toe om gemeenten te erkennen op basis van wat ze al hebben gerealiseerd, en kan anderen stimuleren om ook een beleidsvisie te ontwikkelen. Als de commissie dat wenst, wil ik hier trouwens best nog eens vooraf het gemeentelijke luik van deze problematiek bespreken.

Oost-Europa behoort niet tot mijn bevoegdheden : dat is in hoofdzaak een verantwoordelijkheid van de minister-president, die het algemeen buitenlands beleid coördineert. Europa behoort daarnaast ook tot de verantwoordelijkheid van verschillende functioneel bevoegde ministers. Zo heb ik als minister van Cultuur zelf Europese samenwerkingsprojecten afgesloten. Mijn nota over internationaal cultuurbeleid die ik aan de commissie voor Cultuur heb bezorgd, kan ik ter informatie ook aan u bezorgen.

De voorzitter : Ter informatie : in de commissie voor Cultuur werd dienaangaande de vraag gesteld naar een gemeenschappelijke vergadering met onze commissie, teneinde met de minister een gedachtewisseling te hebben op basis van de uitvoeri-

ge documentatie die hij ter beschikking heeft gesteld. Ik denk dat een dergelijke gemeenschappelijke vergadering bijzonder nuttig is.

Minister Bert Anciaux : Ik wil klaar en duidelijk zijn. De Vlaamse regering heeft wel degelijk projecten lopen met Oost-Europa, maar die vindt u niet terug op mijn begroting.

De heer Karim Van Overmeire : Is dit om geografische redenen het geval ? Voor mij is het verschil klein tussen het helpen uitbouwen van een ziekenhuis in Peru of in Bulgarije. Het gaat hier uiteindelijk niet om economische of culturele samenwerking, maar om elementaire hulp op het terrein voor mensen die daar evenzeer nood aan hebben.

Minister Bert Anciaux : De vrees bestaat dat als er voor het Zuiden geen specifiek beleid wordt gevoerd, op termijn alle aandacht naar de intra-Europese samenwerking zal gaan. Internationale solidariteit, ontwikkelingssamenwerking met het Zuiden moet een uitdrukkelijke en gerichte beleidsoptie zijn. Mijn beleid is, binnen deze contouren, naar het Zuiden gericht en niet naar Oost-Europa. De minister-president en de collega's Van Mechelen en Sauwens zijn daar wel mee bezig. Als minister van Ontwikkelingssamenwerking beschouw ik dit echter niet als mijn opdracht.

De heer Johan Weyts : Ik had graag van de minister vernomen wat hij precies verkeerd acht aan de aanpak van het IMF of de Wereldbank.

Minister Bert Anciaux : Dat is natuurlijk een zeer brede kwestie. Ik wil daar gerust te gelegener tijd wel eens een debat over houden. Ik heb twee voorbeelden gegeven. De gevolgen op het vlak van gezondheid en onderwijs zijn verregaand. Dat is een algemeen bekend gegeven.

De heer Miel Verrijken : U hebt daarin tot op zekere hoogte gelijk. Dat laat die landen echter ook toe om opnieuw een min of meer presentabele begroting te hebben, waardoor ze ook opnieuw kunnen lenen. Het optreden van het IMF en de Wereldbank maakt die landen m.a.w. opnieuw solvabel. Dit is zeer belangrijk.

Minister Bert Anciaux : We hebben tijdens het vorige zittingsjaar maar éénmaal over de ontwikkelingssamenwerkingsproblematiek gesproken, namelijk tijdens de begroting. Ik stel vast dat iedereen nu vragende partij is om een timing en een kalender op te stellen en hierover op regelmatigere en meer gestructureerde basis te spreken, anders blijft alles oppervlakkig. Ik spreek dan ook graag een

aantal thema's af waarop we eens dieper kunnen ingaan.

Ik geloof heel sterk in een Europese aanpak en meen het terminologisch verschil tussen afstemmen en coördineren te begrijpen. De heer Van den Brande heeft inzake de coördinatie/afstemming naar het federale vlak verwezen. Ik zou zoiets op het Europese vlak doen. In de mate namelijk dat de bevoegdheid inzake samenwerkingsontwikkeling exclusief aan eigen bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten wordt gekoppeld, zal een doorgedreven afstemming in de toekomst meer dan ooit noodzakelijk worden. Wat overigens niet belet dat Vlaanderen dit nu reeds tegen 2004 met een aantal regio's en partners binnen Europa kan doen.

De voorzitter : Europa als unie is iets anders dan afstemming op andere regio's.

Minister Bert Anciaux : De Europese Unie zou daarin ook als unie meer verantwoordelijkheid kunnen nemen.

De heer Karim Van Overmeire : Denkt u dat een land als Frankrijk zoiets zou doen ? Ontwikkelingshulp en buitenlandse politiek zijn daar nog steeds nauw met elkaar verwant, ook voor bijvoorbeeld Groot-Brittannië, die andere voormalige koloniale grootmacht.

Minister Bert Anciaux : Als Denemarken een belangrijke rol kan spelen omtrent nieuwe inzichten rond samenwerkingsontwikkeling, moet Vlaanderen dit ook kunnen.

De heer Miel Verrijken : Maar Denemarken is wel een onafhankelijk land. Dat maakt een groot verschil.

Minister Bert Anciaux : Mijnheer Verrijken, over alle materies die hier in dit Vlaams Parlement besproken worden, kan Vlaanderen in volle autonomie vrij en onafhankelijk beslissen.

Over de defederalisering ga ik akkoord met de vier punten die de voorzitter aanhaalde : ook extern exclusief bevoegd voor eigen interne bevoegdheden, afstemming en geen coördinatie – al kunnen er wél duidelijke afspraken worden gemaakt -, overheveling van middelen – waarbij ik zeker ook de suggestie van het mechanisme aangaande de tewerkstellingsprogramma's wil meenemen, aangezien ik de middelen in kwestie absoluut wil besteed zien aan samenwerkingsontwikkeling conform de terza-

ke bestaande normen van de OESO -, en tenslotte, ordentelijk voorbereiden en organiseren.

Ik ben ook vragende partij voor een gesprek en zelfs een permanente dialoog met de hele sector én met het federale niveau. Het federale niveau is hier nog niet op ingegaan. De beslissing om vanaf 2004 die bevoegdheden over te hevelen naar de gewesten en de gemeenschappen is echter onomkeerbaar. Alleen al daarom ben ik ervan overtuigd dat de federale staatssecretaris dra vragende partij zal zijn om met ons, maar ook met de Franstalige partners en de sector aan tafel te zitten teneinde alles grondig voor te bereiden. Dit alles in het voordeel van het Zuiden.

Qua expertise is Vlaanderen wel degelijk goed geplaatst op een aantal domeinen. Een voorbeeld uit de onderwijssector kan zulks verduidelijken. In Zuid-Afrika en Vlaanderen bestaat in wezen eenzelfde concept over de “eindtermen” in het onderwijs. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat Vlaanderen zijn eindtermen in Zuid-Afrika inplant. De samenspraak en de samenwerking tussen onderwijsspecialisten en de uitwisseling van ervaring tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika kunnen de ontwikkelingssamenwerking verrijken en er een meerwaarde aan geven.

Een tweede voorbeeld is cultuur. De federale overheid beschikt uiteraard niet meer over culturele expertise. Dit is overigens logisch. De federale overheid oefent immers nog maar een zeer beperkt aantal culturele bevoegdheden uit, mijns inziens zelfs in strijd met de grondwet. Het gaat hier concreet om een aantal geïsoleerde biculturele instellingen. Deze instellingen hebben hun artistiek en cultureel failliet al aangetoond. Meer dan een “conciërgerie” zijn ze niet meer.

De heer Miel Verrijken : Mijnheer de minister, geldt dit ook voor de Munt ?

Minister Bert Anciaux : Over De Munt wil ik me niet uitspreken. Ik dacht eerder aan het Paleis voor Schone Kunsten. Een inbedding van deze instellingen in het culturele veld van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap zou alleszins een meerwaarde met zich meebrengen.

Die meerwaarde vloeit voort uit het verruimen van de betrokken partners. We moeten cultuur en onderwijs dus ook bij de samenwerkingsontwikkeling betrekken. De overheveling zal voor de samenwerkingsontwikkeling positieve gevolgen hebben.

Voorzitter, ik wil het daar voorlopig bij houden, maar sta ter beschikking van de commissie om in de toekomst een aantal thema's nader te bespreken.

De voorzitter : Ik geloof dat we er geredelijk kunnen van uit gaan dat eenieder binnen deze commissie vragende partij is voor een geregelde samenspraak over deze kwestie.

Minister Bert Anciaux : Als u mij toestaat zou ik graag een aantal themata suggereren waarrond we in de toekomst met de commissie kunnen werken. Het gaat daarbij over : het voortgangsrapport i.v.m. het horizontaal beleid, het beleid naar de gemeenten, het beleid inzake ontwikkelingseducatie, het invullen van de defederalisering, de sector van de academische samenwerking en tenslotte de directe samenwerking.

De voorzitter : Hoe dan ook zullen we elkaar in de loop van de maand maart dus opnieuw ontmoeten rond het eerste punt dat u hebt aangehaald.

De verslaggever,

Johan WEYTS

De voorzitter,

Luc VAN DEN BRANDE

BIJLAGE

Nota aan de Vlaamse regering betreffende het beleid rond internationale samenwerking en solidariteit

Vlaamse regering

Nota aan de Vlaamse regering

Betreft : Nota aan de Vlaamse regering betreffende het beleid rond internationale samenwerking en solidariteit

1. Ter inleiding

Op de ministerraad van 22 september jl keurde de regering de heroriënteringsnota voor het Vlaams beleid van internationale solidariteit goed. Hierdoor kreeg minister Bert Anciaux de opdracht om zijn eigen middelen voor internationale solidariteit te heroriënteren en om tegelijkertijd de zogenaamde horizontale lijn binnen de Vlaamse regering uit te bouwen. Voortaan zou per departement 10% van de middelen die besteed worden aan internationale werking moeten passen binnen een beleid van internationale solidariteit.

Het is nu aan de minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking om een werkwijze en krachtlijnen voor te stellen m.b.t. de besteding van 10% van deze internationale gelden. Dit is de bedoeling van wat volgt in deze nota. Mits goedkeuring op de Vlaamse regering zal deze nota dan ook de basis zijn voor het overleg tussen het kabinet van de minister voor OS en de kabinetten van de functioneel bevoegde ministers.

2. Internationale samenwerking en solidariteit

Van alle functioneel bevoegde ministers in de Vlaamse regering wordt een inspanning gevraagd op basis van de geplande bestedingen in het kader van internationale samenwerking. Minstens 10 % daarvan dient geïoriënteerd te zijn in het kader van solidariteit, met het oog op armoedebestrijding in de wereld.

Wat zijn uitgaven voor internationale solidariteit ?

a. Inhoudelijk

In de beleidsnota stelden we als opdracht voor het Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking: *Met een Vlaams beleid voor ontwikkelingssamenwerking willen we bijdragen tot het verkleinen van de verschillen in welvaart en welzijn tussen westerse landen en landen/regio's in ontwikkeling.*

De inspanningen moeten ook eveneens ten goede komen aan de zwakste groepen in de samenleving. Niet alle samenwerking met het zuiden vertrekt vanuit solidariteit met de zwaksten, en bijkomende inspanningen zijn nodig waar een onevenwicht bijvoorbeeld tussen zwarten en blanken, vrouwen tegenover mannen, kinderen tegenover volwassenen moet worden bijgewerkt.

De intentie van internationale solidariteit kadert in de algemene doelstelling van duurzame ontwikkeling, waarbij armoedebestrijding een prioriteit krijgt. Uitgaven voor internationale

solidariteit moeten passen binnen het globaal concept van duurzame ontwikkeling. Uitgaven dienen gericht te zijn op duurzame effecten voor de wereld in zijn totaliteit. Effecten die een nadelig gevolg hebben in tijd (de toekomstige generaties) en ruimte (andere landen of regio's in ontwikkeling) moeten vermeden worden. In het zuiden gaat het om landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Verder in deze nota zullen we dieper ingaan op geografische keuzes. Relevante acties in het kader van internationale solidariteit voldoen aan een aantal criteria.

Ten eerste voldoen zij aan de **criteria voor ontwikkelingsrelevantie** zoals ze opgesteld werden door het Comité voor Ontwikkelingshulp van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), met name:

- versterking van de institutionele capaciteit
- economische en sociale impact
- technische en financiële haalbaarheid
- efficiëntie van de geplande uitvoeringsprocedure
- aandacht voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen
- respect voor en vrijwaring van het leefmilieu

De Vlaamse regering wenst dit te doen vanuit een nieuw perspectief op ontwikkelingssamenwerking, waarbij het ontwikkelen van de samenwerking een sleutelbegrip wordt in het vinden van oplossingen voor problemen die de bevolking in het Zuiden definieert, vandaar de term "**samenwerkingsontwikkeling**". Het is absoluut noodzakelijk dat een interventie vanuit Vlaanderen er komt op uitdrukkelijke vraag van de partner in het Zuiden.

Zonder afbreuk te doen aan het bovenstaande principe, zal in de samenspraak met onze partners in het Zuiden Vlaanderen zelf een aantal **aandachtspunten** aanbrengen:

- HIV/AIDS problematiek: gezien het verwoestende effect van de verspreiding van HIV/AIDS in alle sectoren en niveaus, moet elke interventie een component sensibilisering en/of actie inlassen.
- de democratische dimensie: het versterken van lokale structuren, het scheppen van noodzakelijke voorwaarden voor een doorzichtig en verantwoordelijk bestuur, voor de participatie van burgers in besluitvorming.
- Een regionale dynamiek: bij voorkeur dient een interventie coherent te zijn met de algemene ontwikkelingspolitiek en - dynamiek van Vlaanderen in een regio in het Zuiden. Zo dient een interventie in Zuid Afrika duidelijk gekaderd te worden in de doelstellingen en methodiek voorgesteld door regionale organisaties zoals bij voorbeeld SADC in Zuidelijk Afrika.
- De samenwerkingsdimensie: de uitgaven voor internationale solidariteit moeten door onze partners in het zuiden gewenst en mee gepland zijn. Het moet gaan over 'samenwerken' aan ontwikkeling. De landen in het zuiden hebben hun specifieke uitdagingen en beleidsprioriteiten. Onze inspanningen dienen hierin te passen. Anderzijds willen wij een kwaliteitsvolle samenwerking aanbieden waarbij onze sterke punten ten dienste komen te staan van onze partners in het Zuiden. De motivatie voor uitgaven in het kader van ontwikkelingssamenwerking ligt in solidariteit.

- Samenwerken betekent verder ook een menselijke dimensie: het belang van bestaande werkrelaties in het Zuiden en het belang van wederzijdse en kwaliteitsvolle contacten en uitwisselingen willen we niet uit het oog verliezen. Het is ook belangrijk dat interventies goed omkaderd worden op het terrein, en dat vertegenwoordigers van partners in het Zuiden hun belangen in Europa kunnen verdedigen.
- De uitgaven voor internationale solidariteit moeten meer impact hebben dan een overdracht van financiële middelen. Er moet maximaal gestreefd worden naar samenwerking waarbij actoren uit het zuiden en Vlaanderen elkaar ontmoeten, samenwerken en ervaring uitwisselen.
- Bij het uitstippelen van een strategie naar een bepaalde regio toe dienen wij ambitieus genoeg te zijn. Vooruitstrevende maar tegelijk ontwikkelingsrelevante technieken in diverse domeinen zijn vaak een resultaat van intensieve samenwerking van Vlaamse en lokale expertise. De expertise op haar beurt moet dan weer ten dienste staan van een minderbegoede doelgroep in het Zuiden.
- Ook op het vlak van investeringen in materiële zaken dient ruimte te zijn voor overdracht van moderne technologie en van technologie die energiebesparend is.
- Het bijdragen aan democratie door het ontwikkelen van een klantengerichte diensten, voorkomen en bestrijden van corruptie en transparant beheer.

Ten derde hebben de diverse actoren de plicht ook terug te koppelen over hun acties in het Zuiden naar het Vlaamse publiek, dit met het oog op het creëren van een bredere maatschappelijke basis voor de problematiek en aanpak van duurzame ontwikkeling. Daarom wordt verwacht dat elk Ministerie bijdraagt aan **sensibilisering** in Vlaanderen. Dit zal worden gecoördineerd door de Minister van Ontwikkelingssamenwerking.

In de loop van januari werkt de administratie aan een administratief model om aanvragen en lopende initiatieven te screenen met betrekking tot bovenstaande criteria.

3. Hoe dient de internationale solidariteit georganiseerd te worden?

Op welke manier kan binnen de Vlaamse regering gewerkt worden aan internationale solidariteit ?

In principe dient een organogram uitgewerkt te worden aangaande elk aspect van de initiatieven in het kader van internationale solidariteit, d.w.z. de identificatie, de formulering, de uitvoering, de evaluatie ex post (naar analogie PRIMA methode aangewend door BTC).

Wat betreft de directe samenwerking doet de minister van ontwikkelingssamenwerking de identificatie, en de evaluatie ex post. De bevoegde minister staat in voor de formulering en de uitvoering. Het is de minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking die de relevantie en kwaliteit van de samenwerkingsacties onderzoekt. De uitvoering daarentegen is een taak van de functionele ministers, die hierbij al dan niet een beroep doen op gespecialiseerde instellingen. Dit model echter dient geleidelijk en in overleg uitgewerkt te worden. Op korte termijn stellen wij een meer pragmatische aanpak voor.

4. Werkwijze voor 2001

Wij schuiven hier voor het jaar 2001 vier uitvoeringsmodaliteiten naar voor, nl.: activiteiten die passen binnen de directe samenwerking, het subsidiëren van projecten van niet gouvernementele organisaties in brede zin, deelname aan multilaterale samenwerking, het ondersteunen van activiteiten die het draagvlak voor internationale solidariteit wensen te verhogen en de eventuele bijsturing van de binnen de Vlaamse regering reeds bestaande activiteiten voor internationale solidariteit.

a. de directe samenwerking:

De minister-president tekende vorige maand een samenwerkingsakkoord met Zuid-Afrika dat zich over alle bevoegdheden van de Vlaamse overheid uitstrekt. Binnen het samenwerkingakkoord wordt voorzien dat de bespreking over de interventies in verschillende domeinen en provincies plaatsvindt in een gemengde commissie. .

Dit loopt parallel met de optie die al in 2000 werd genomen om bilaterale samenwerking op te starten met Zuid-Afrika. Met de Zuid-Afrikaanse partners (het departement Foreign Affairs en het Financial departement) werd toen overeengekomen om tegen 2001 een blue-print op te stellen waarbij de samenwerking op het vlak van internationale solidariteit gestalte krijgt. Het gaat hier dan over het opstellen van een gezamenlijke memorandum en intentieverklaring op het vlak van internationale solidariteit, het opstellen van een strategienota waarbinnen de inspanningen die Vlaanderen wil leveren gekoppeld worden aan de beleidsprioriteiten van de Zuid-Afrikaanse partners én tenslotte om een concreet actieplan met planning van de te ondernemen activiteiten.

In deze constellatie zal de minister van ontwikkelingssamenwerking een coördinerende en sturende rol spelen. De invulling van de samenwerking (de inhoudelijke en financiële) zal – geheel in de filosofie van de heroriënteringsnota – voor een groot deel van de functioneel bevoegde ministers moeten komen.

b. de indirecte samenwerking

Het beleid voor internationale solidariteit moet ook ingevuld worden via indirecte samenwerking. Het is de wens van de Minister voor ontwikkelingssamenwerking dat NGO's meehelpen aan de realisatie van het door hem uitgestippelde beleid in samenwerking met de verschillende functionele Ministers. In die zin wordt de voorkeur gegeven aan een aanmoedigingsbeleid. Via een "call for proposals" procedure zullen NGO's de kans hebben deel te nemen aan de uitvoering van beleid.

Vlaanderen heeft in het verleden een hele ervaring opgebouwd op het vlak van indirecte samenwerking. Binnen de administratie buitenlandse beleid bestaat expertise voor het beoordelen, opvolgen en controleren van subsidiedossiers. Het gaat hier dan vooral over een expertise op het vlak van ontwikkelingsrelevante aspecten. De inhoudelijke screening van subsidieaanvragen is dan weer de taak van de functionele departementen.

Om de expertise die verspreid zit over meerdere administraties maximaal te benutten en om sowieso een éénvormig en klantvriendelijk systeem voor subsidieafhandeling te hebben, stellen we voor om met één loket te werken. Alle subsidiedossiers komen binnen bij de administratie buitenlandse beleid die deze dossiers met een advies doorgeven aan de

functionele ministers. Het is aan deze ministers om te oordelen over de inhoud en opportuniteit en om de subsidies finaal goed te keuren.

c. Educatie en sensibiliseren

Het beleid voor internationale solidariteit moet ook ingevuld worden via subsidies of eigen initiatieven rond educatie en sensibiliseren.

De functionele bevoegdheid biedt vaak unieke kansen om te werken rond de problematiek van de kloof tussen noord en zuid. Zo is bijvoorbeeld de minister van jeugd bij uitstek goed geplaatst om sensibiliserende initiatieven te nemen of te ondersteunen naar het jeugdwerk toe. Om dit comparatief voordeel maximaal te benutten is het belangrijk dat het beleid voor internationale solidariteit meer is dan projecten en programma's in het zuiden. De functioneel bevoegde ministers moeten ook initiatieven kunnen nemen naar de partners en organisaties waar ze voor bevoegd zijn in Vlaanderen.

De inhoud van initiatieven rond educatie en sensibiliseren kan ook bepaald worden door de projecten en initiatieven die de ministers nemen rond internationale solidariteit. Een campagne of enkele specifieke uitgaven rond het bekendmaken van initiatieven die de ministers nemen in het kader van hun beleid rond internationale solidariteit moeten in aanmerking kunnen komen.

d. Multilaterale samenwerking

De geografische concentratie dringt zich vooral op waar de bijdrage van Vlaanderen dreigt verloren te gaan in een veelheid van interventies en donoren, terwijl een verhoogde efficiëntie kan worden bereikt bij concentratie van middelen. In bepaalde gevallen is een bijdrage van Vlaanderen aan een groter geheel dat buiten de geografische doelgebieden ligt, bij voorbeeld een multilateraal samenwerkingsverband in een bepaalde sector of regio, zinvol. Ook hier loont het de moeite om Vlaamse expertise ter beschikking te stellen, en niet alleen financiële middelen.

e. de reeds bestaande initiatieven rond internationale solidariteit

De basisoptie van de heroriënteringsnota was het responsabiliseren van elke minister in de Vlaamse regering. Hier dient opgemerkt te worden dat meerdere ministers in het verleden al initiatieven namen op het vlak van internationale solidariteit. Het kan in deze fase nog niet de bedoeling zijn dat al het beleid dat reeds bestaat volledig wordt omgeworpen in functie van nieuwe prioriteiten.

Wel dient opgemerkt te worden dat niet elke vorm van ontwikkelingssamenwerking een goede vorm van internationale solidariteit is. De optie is om die samenwerking die reeds bestaat voorlopig te behouden. De minister van ontwikkelingssamenwerking zal wel gemandateerd worden om samen met de functionele ministers de bestaande samenwerking te toetsen op de afspraken die in deze nota voorgesteld worden. De geografische prioriteit (zie verder) is hierbij voorlopig nog niet aan de orde. Wel kunnen bij projecten die buiten de voorgestelde geografische prioriteiten vallen afspraken gemaakt worden over hoe de know-how en expertise ook zou kunnen toegepast worden op projecten die wel binnen de prioritaire regio's vallen.

5. Concentratie van de inspanningen ?

Voor een coherent beleid rond internationale solidariteit zal op termijn een concentratie van de inspanning broodnodig zijn. Het Vlaams beleid voor internationale solidariteit heeft weinig zin als de inspanningen te verspreid zijn. 11.11.11 (het voormalige NCOS) heeft ooit uitgerekend dat 500 mio een minimum is om in een land zichtbaar en met goed gevolg aanwezig te zijn. Sterke concentratie zal in de toekomst de boodschap blijven. Landenkeuzes zullen in de toekomst goed doordacht en onderbouwd moeten worden.

Zuid-Afrika is al jaren een vooraanstaande Vlaamse partner. In dit land hebben we ons na grondig onderzoek gericht op drie prioritaire provincies: de Noordelijke provincie, de provincie Vrijstaat en de provincie Kwazulu-Natal.

De keuze voor Zuid-Afrika moet blijven bestaan. Zuid-Afrika is niet bepaald één van de armste landen in Afrika. Toch is de nood aan ontwikkelingssamenwerking in bepaalde delen van het land nog zeer reëel. Verder is Zuid-Afrika een ideaal land om met een pril Vlaams beleid rond internationale solidariteit van start te gaan. Tenslotte vervult het land onmiskenbaar een voorbeeldfunctie en een trekkersrol in heel Zuidelijk Afrika.

De keuzes in de beleidsnota bij het begin van de legislatuur, die gebaseerd zijn op een doelmatigheidsanalyse, zijn bijgevolg nog altijd relevant en van toepassing voor de bilaterale en indirecte samenwerking.

Daarnaast zal onderzocht worden in welke mate Vlaanderen kan inspelen op trekkersrol die Zuid-Afrika vervult voor de hele regio in het zuiden van Afrika. Gezien het budget voor internationale solidariteit door de horizontale lijn gevoelig steeg, heeft het zin om verder te gaan met de in de beleidsnota aangekondigde stappen m.b.t. uitbreiding van de geografische prioriteiten. De administratie buitenlands beleid zal gevraagd worden om zuidelijk Afrika met een politieke en socio-economische analyse in kaart te brengen. Op basis van deze studie zal dan beslist worden in welk land(en) een meer specifieke omgevingsanalyse zal uitgevoerd worden. In een beginfase zal het uitbreiden van de geografische prioriteiten vooral belang hebben voor de indirecte samenwerking en eventueel in het kader van trilaterale samenwerking met Zuid-Afrika.

6. Voorstel van beslissing

1. De Vlaamse regering geeft aan de Vlaamse minister voor ontwikkelingssamenwerking de opdracht om op basis van deze nota bilateraal overleg te starten binnen de regering, dat moet uitmonden in een planning voor de besteding van de kredieten voor het jaar 2001. Dit met het oog op de invulling van de horizontale lijn in het beleid voor internationale solidariteit.
2. De minister van ontwikkelingssamenwerking geeft de opdracht aan de administratie buitenlands beleid om op basis van deze nota een toetsingskader op te stellen voor de bestedingen van de kredieten voor internationale samenwerking en solidariteit.

Bert ANCIAUX,
Vlaams minister voor cultuur, jeugd, Brusselse aangelegenheden
en ontwikkelingssamenwerking